

V. ONDORIO OROKORRAK

Batzordeak honako ondorio orokor hauek adierazi nahi ditu:

Lehenengoa. Nafarroako Gobernuan eta Foru Administrazioan praktika ustelak egoteari buruz

Ondorioa: Ikerketa Batzordeak egindako lanak ikusita, ezin izan da egiaztatu Nafarroako Gobernuko arduradun politikoek eta aztertutako espedienteetan esku hartu duten funtzionarioek praktika ustelak egin zituztenik.

Hasierako susmoen larritasuna eta Batzorde honen lanaren testuinguru judiziala gorabehera, agerraldiek, aztertutako dokumentazioak eta kontratazio-mahaietako aktek ez dute frogazuzenik aurkeztu eroskeria, komisio-banaketa, funts publikoen jabetzea edo ustelkeria politiko edo administratiboarekin lotutako ohiko beste jarrera batzuen existentziaz, ezta interes-gatazkez ere.

Horrek ez du eragozten kontratu batzuen izapidetzean irregulartasunak eta hutsuneak daudela egiaztatzea —bereziki, Belateko tunelaren bikoizketaren lizitazioan —, baina irregulartasun horiek, berez eta eskura dagoen informazioarekin, ez diote Batzordeari aukerarik ematen kargu publikoen eta hirugarrenen artean akordio ustel bat izan dela esateko.

Bigarrena.- Enpresek praktika usteletan parte hartzeari buruzSegunda.

Ondorioa: Ezin izan da frogatu enpresek, lizitatzailleek edo adjudikaziodunek Nafarroako Foru Komunitateko Administrazioaren, haren erakunde autonomoen edo sozietate publikoen obra publikoen adjudikazioak lortzeko praktika usteletan parte hartu dutenik.

Aztertutako kontratuen esleipendun izan diren enpresen jarrera aztertu du Batzordeak —zigor-arloko prozeduretan haien arduradunak ikertzen ari direnena barne —, baina azterketa horretatik ez da ondorioztatzen legez kanpoko ordainketarik dagoenik, arduradun publikoekin kolusiozko akordiorik dagoenik edo aztertutako espedienteetan ustelkeria egon dela egiaztatzen duten bestelako jarduerarik dagoenik Batzorde honen xede hutsa den esparruan.

Enpresa jakin batzuen eta penalki ikertutako pertsonen arteko harremanak susmo-testuinguru bat sortzen du, eta horrek justifikatu ahal izan du Batzordearen sorrera eta horren ondoriozko legebiltzar-ikerketa, baina, bildutako informazioarekin, ezin izan dira trama horiek modu frogatuan lotu Foru Komunitateko Administrazioak edo haren enpresa publikoek hartutako esleipen-erabaki zehatzekin.

Hirugarrena. Ikertutako obretako praktika ustelen frogari buruz

Ondorioa: Batzordearen lanen barruan ez da agertu ikerketa-gai diren lan zehatzetan praktika ustelak egon direla baieztatzeko froga zuzenik.

Hala ere, Batzordeak egiaztatu egin du:

- Prozedura-akatsak izatea (kide anitzeko hainbat organotan aktarik ez egotea, lizitatzailleak ez baztertzea, DOEUn berandu argitaratzea, Kontratazio Batzordeko ordezkaria ez sartzea dagokion mahaian...), balio-judizioei lotutako irizpideen motibazio-akatsak, kaudimenari buruzko iritzi desberdinak.
- Kide juridikoek eta kontu-hartzaitzako kideek 6 boto partikular eman zituzten, eta kontu-hartzaitzako eragozpenak jarri zituzten, kontratazio-araudia eta berdintasun-, gardentasun- eta diskriminaziorik ezaren printzipioak bete ez zitezkeela esanez.

Nolanahi ere, egoera horiek guztiak, objektiboki legezotasuna eta administrazio ona betetzen ez badira ere, ez dira froga eztabaidaezinekin batera aurkeztu, egiaztatzeko erabakitzaile publikoen eta operadore pribatuen artean legez kontrako ituna egin dela, ez eta irregulartasun horien ondorioz onura ekonomiko bidegaberik lortu dela ere.

Era berean, Batzordeak egiaztatu du aurkitutako irregulartasunen kalifikazio juridikoarekin bat ez datozela hainbat erakunde (Comptos Ganbera, Jardunbide Egokien eta Ustelkeriaren Aurkako Bulegoa, Kontu-hartzaitza Nagusia, Departamentuko Idazkaritza Tekniko Nagusia, kanpo-auditoriak eta beste arduradun juridiko batzuk).

Operadore juridiko horiek guztiek, kontrolerako edo aholkularitza juridikorako eginkizunean, ez dute esan arau-hauste horiek baliogabetzailea ez den irregulartasun bat edo irregulartasun bat izan zirenik, deuseztagarritasun-kausa bat edo erabateko deuseztasun-kausa bat zirenik. Halaber, ez dira ados agertu ordenamendu juridikoak arau-hauste horietako bakoitzarentzat ezartzen dituen ondorioei dagokienez; besteak beste, akats formala zuzentzea, berariazko baliozkotzea ex tunc deuseztatu arte.

Laugarrena. Belateko Kontratazio Mahaian esku-hartze politikoak egiteari buruz

Ondorioa: Belateko tunela bikoizteko obretako Kontratazio Mahaiko kideen ganean ez da egiaztatu zuzeneko edo zeharkako esku-hartze politikorik edo bestelakorik dagoenik.

Batzordearen aurrean agertu diren mahaikide guztiek — teknikariek, abokatuek, kontu-hartzaitzak eta Kontratazio Batzordeko ordezkariak — adierazi dute, modu berean, ez dutela jarraibiderik edo presiorik jaso arduradun politikoek edo alderdien aldetik, mahaiko balorazio teknikoek edo botoen zentzua bideratzeko.

Batzordeak honako hau egiaztatu du:

- Mahaiko presidenteak zenbait teknikaririkiko izan dituen jokabide desegokiak (puntuazioak “birpentsatzeko” eskatzea, aldi baterako enpresa-elkarte jakin batzuei buruzko mespretxuzko iruzkinak, boto partikularren edukia modulatzeko saiatzeko mezuak). Jokabide horiek Mahaiaren barne-inpartzialtasuna urra dezakete, baina ez dira lotu goragoko instantzia politikoek emandako agindu edo jarraibideekin.
- Lizitazioaren garapenez kezkatuta zeuden kargu politikoek eta administrazio-arduradunen arteko bilerak eta komunikazioak egotea. Hori, zenbait kasutan, ingurumenaren gaineko presiotzat edo espedientea ebazteko interes politiko handitzat har daiteke, baina enpresa baten alde egiteko edo Mahaiaren erabakia bideratzeko berriazko agindu edo jarraibide zehatzik frogatu gabe.

Ondorioz, Batzordeak uste du, eskura duen informazioarekin, ezin dela baieztatu zuzeneko esku-sartze politikorik Belateko Kontratazio Mahaiko kideen jardunean, nahiz eta Mahai horren barne-funtzionamendua urrundu egin den nahi ditugun zuzentasun, lasaitasun eta administrazio onaren estandarretatik.

Batzordeak berretsi nahi du Parlamentuan akreditatu ez izanak ez duela esan nahi ez dela esku-sartzerik ez dagoela modu positiboan egiaztatu denik; izan ere, ikerketarako mugak direla eta, ezin da behin betiko baztertu ikerketa judizialak bakarrik ziurta dezakeena.

VI. GOMENDIOAK

Batzorde honek gomendio hauek ematen dizkie Nafarroako Gobernuari eta foru erakunde eskudunei:

A).-Batzordearen beraren proposamen zuzenak

Lehenengoa.-Nafarroako Foru Komunitateko Kontratazio Publikoan Zintzotasun Plan bat onestea, gutxienez honako hauek jasoko dituen: baldintza-agirien ereduak berrikustea, pertona batek baino gehiagok balorazio subjektiboa egiten dieten irizpideen puntuazioak beren artean ez partekatzea galarazten duten arauak, erregistro independentea egin arte; interes-gatazkak detektatzeko mekanismoak ezartzea; praktika irregularrengatik baztertutako enpresen erregistro bat sortzea; eta ustelkeriazantzen aurrean jarduteko protokoloak ezartzea.

Bigarrena.-Kontratu publikoei buruzko apirilaren 12ko 2/2018 Foru Legea aldatzea, kide anitzeko organo independente gisa kontratazio mahaien funtzionamenduari dagokionez, beharrezkotzat jotzen baita foru lege horrek kontratazio mahaiari buruz egiten duen erregulazioa argiagoa izatea, bai eta enpresa publikoei prestakuntza eta adjudikazioari buruzko xedapenak osorik aplikatzea ere, zehazki foru lege horren II. tituluko I. eta II. kapituluetan jasotakoak.

Hirugarrena.-Foru Administrazioaren Kontu-hartzailletza Nagusiaren giza baliabideak eta baliabide materialak indartzea, kontratazioaren arloan aurretiko eta ondorengo kontrolaren eginkizuna gauzatzeko, arreta berezia eskainiz kontratu aldaketak kontrolatzeari eta obrak behar bezala burutzen direla egiaztatzeari.

Laugarrena.-Kontratazio-prozedura elektronikoko osoko sistemak indartzea, lizitazio-prozedurako egintza guztien trazabilitate osoa bermatzeko, baldintza-agiria egiten denetik kontratuaren likidazioa egin arte, kontrol-organoek artxibo elektronikoko irisgarria izan dezaten.

Bosgarrena.-Kontratu publikoei buruzko foru araudiaren erreforma, Nafarroako Gobernuaren Gardentasunaren Atarian kontratazio espedienteen publikotasun aktiboko betebeharrak indartzeko, aldaketak, luzapenak eta likidazioak barne.

Seigarrena.-Jardunbide Egokien eta Ustelkeriaren Aurkako Bulegoko plantilla indartzea, maiatzaren 17ko 7/2018 Foru Legean aipatzen diren eskumenen barruan, gardentasuna kontrolatzeko eta babesteko eta ustelkeriaren aurka borrokatzeko benetako tresna izan dadin. Horretarako, Foru Lege arautzailearen balizko aldaketa bat aztertuko da, legitimazio prozesal orokorra eman diezaion, ikerketetan zehar kontratu-arloan detektatu ahal izan dituen legez kontrako egintzak judizialki aurkaratzeko.

Zazpigarrena.-Parlamentuaren Erregelamendua aldatzea, ustelkeria kasuetan Nafarroako Ganbera legegilea prozedura judizialean agertu ahal izan dadin, herri-ekintzaren bidez.

Agiri honetan aipatuenez, Batzorde honek prozedura judizialekin duen konkurrentziatik eratortzen da mugapenik nabarmenetako bat. Muga hori eragozpen bat da Nafarroako herritarrak gehien kezkatzen dituen fenomenoetako bat jazarri ahal izateko. Ildo horretan, ustelkeriaren aurkako Nazio Batuen Hitzarmenak (2003an NBEren Batzar Nagusiak onartutako Ustelkeriaren aurkako Nazio Batuen Konbentzioa) jasotzen du ustelkeriak demokrazia eta zuzenbide-estatua ahultzen dituela, giza eskubideen urraketarako bide ematen duela, merkatuak distortsionatzen dituela, bizikaltatea kaltetzen duela.

Horregatik guztiagatik, esan genezake ustelkeriak jarduera ekonomikoa kaltetzen duela eta herritarrek erakunde publikoetan duten konfiantza hondatzen duela. Sistema politikoari zilegitasuna kentzen dio, eta gure erakundeen izen ona kaltetzen laguntzen du, mugimendu populisten agerpenaren haztegia bihurtuz.

Gardentasunaren botereari eta informazio publiko guztia eskuratzeari buruzko eztabaida garrantzi berezia hartzen joan da azken urteotan. Hala, ordenamendu juridikoa hainbat tresnaz hornitu da Europako gardentasun-estandarrak lortzeko, bai eta praktika irregularren, gardentasun gutxikoen edota kode penalean tipifikatutakoen aurkako kontrol-mekanismoez ere. Tresna horiek bi norabidetan bideratu dira: lehenik, prebentzio gisa, eta, bigarrenik, praktika horien kontrol gisa.

Praktika horien kontrola eta ardurak hartzeari dagokionez, praktika ustelen aurkako borrokan beste urrats bat egitea planteatu liteke. Hori dela eta, gai honi buruzko hausnarketa-elementu gisa, Nafarroako Parlamentuari zuzendutako gomendio bat egin nahi dugu, Nafarroako Parlamentuaren esku jar dezan gomendatuta duen interes orokorraren defentsarako ekintza prozesalak gauzatzeko aukera. Hala proposatzen da:

“Nafarroako Parlamentuaren Erregelamenduan zer aldaketa egin beharko litzatekeen aztertzea, Nafarroako administrazio publikoen, haren erakunde autonomoen, enpresa-entitateen, enpresa publikoen eta Nafarroako Parlamentuaren fundazioen aurkako ustelkeria-kasuetan prozedura judizialean herri-ekintzaren bidez pertsonatu ahal izateko.”